

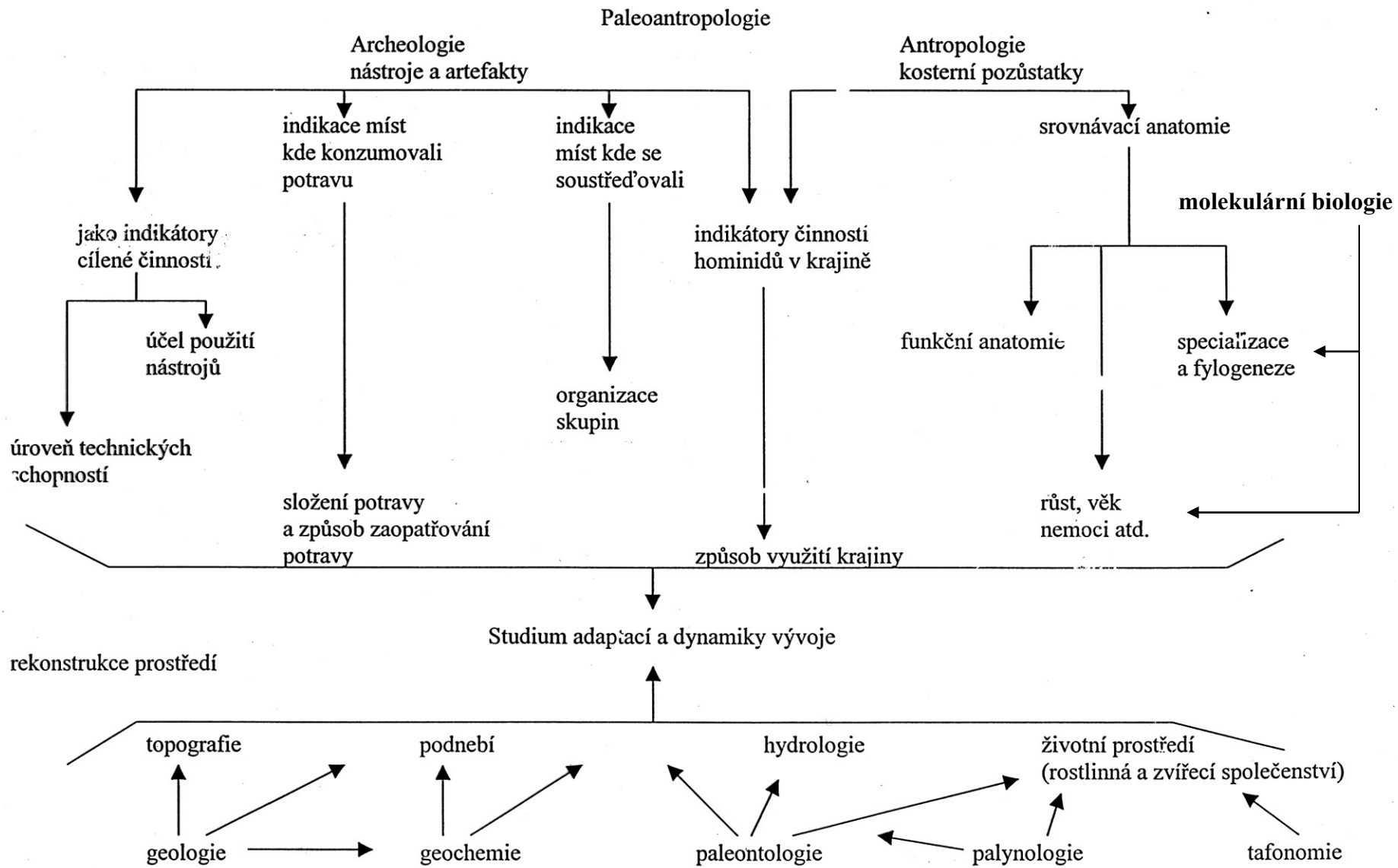
Paleoantropologie, evoluce člověka

Paleoantropologie, se zabývá vznikem a původem člověka. Sleduje přeměnu fyzických struktur příslušníků rodu Homo a jejich předchůdců v průběhu času, a s tím související jeho kulturní vzestup. To znamená, že sleduje **hominidizaci, hominizaci a sapientaci**.

Hominidizace zahrnuje soubor anatomických, fyziologických a behaviorálních procesů, které provázely přeměnu předka hominidů z podčeledi ramapithekorodých na prvního hominida ardirpitéka a australopitéka. Jedná se o všechny anatomické a funkční změny, které souvisí se vzpřímenou bipední chůzí, někdy se tyto znaky také označují jako komplex pánve a dolních končetin.

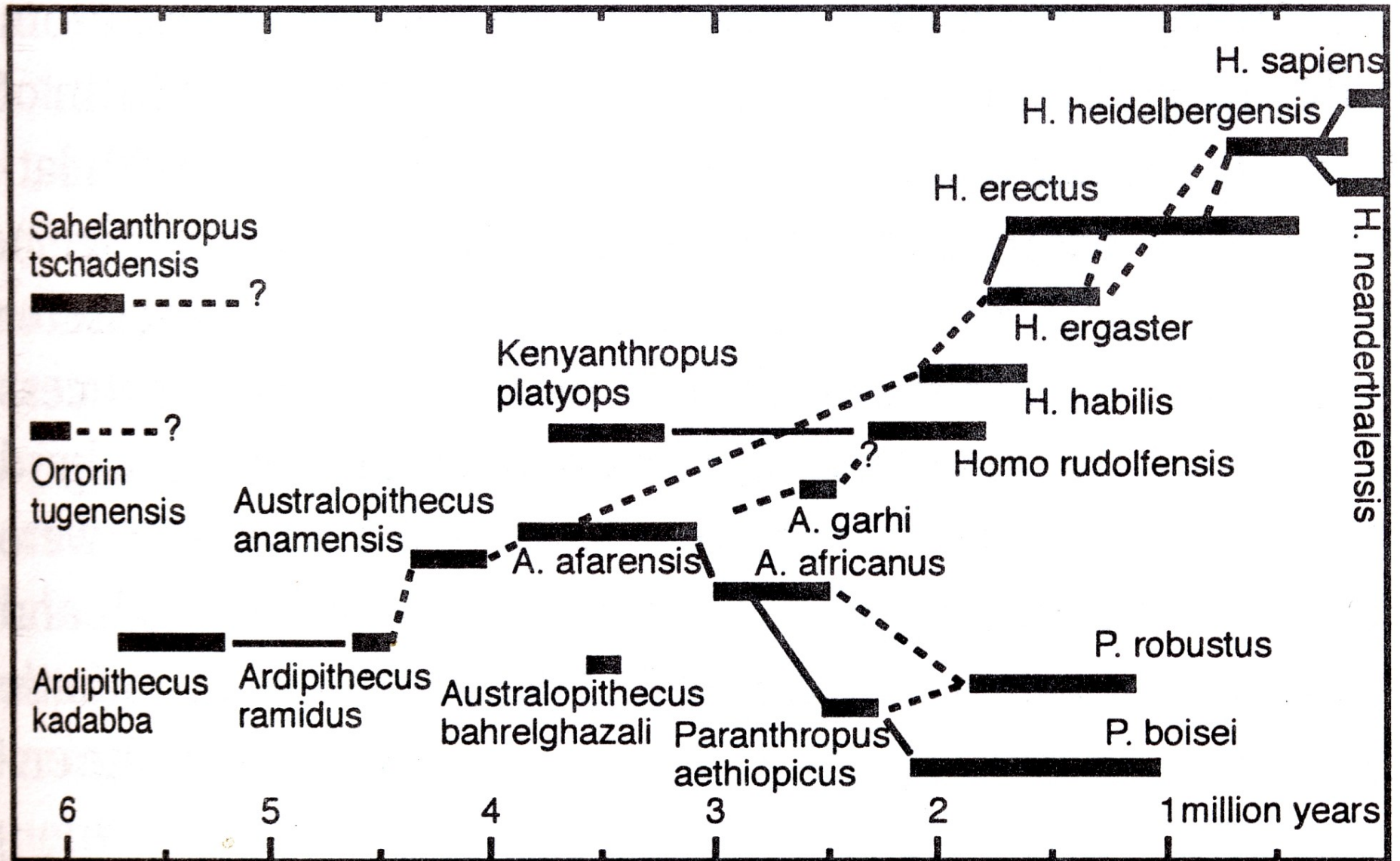
Hominizace zahrnuje soubor procesů, které vedly ke vzniku prvního příslušníka rodu Homo, z některého z australopitéků (zatím se předpokládá, že hominizací prošly druhy *a. afarensis* a *a. africanus*). Hominizační změny souvisí s komplexem ruky a lebky. Spočívají ve zdokonalování činnosti ruky a rozvojem mozku. Výsledkem hominizačního procesu je nejstarší příslušník rodu Homo, *Homo habilis* nebo *H. rudolfensis*.

Sapientace je vývojový proces, který směřuje od jedinců druhu *Homo erectus* k druhu *Homo sapiens*. V této fázi dochází k přestavbě lebky, především ke zvětšování mozkovny a zmenšování obličejové části. Dalšími procesy, které na lebce při sapientaci proběhly, jsou zmenšování nadočnicového valu a vznik nadočnicových oblouků, zmenšování čelistí, vytvoření protuberantia mentalis - tedy bradového výběžku a zmenšování zubů. Z kulturních adaptací je možné sem zahrnout využití ohně, ritualizaci chování, rozvoj abstraktního myšlení, který se projevil v paleolitickém umění a rozsáhlé migrace, které umožnily lidem osídlení všech kontinentů naší planety

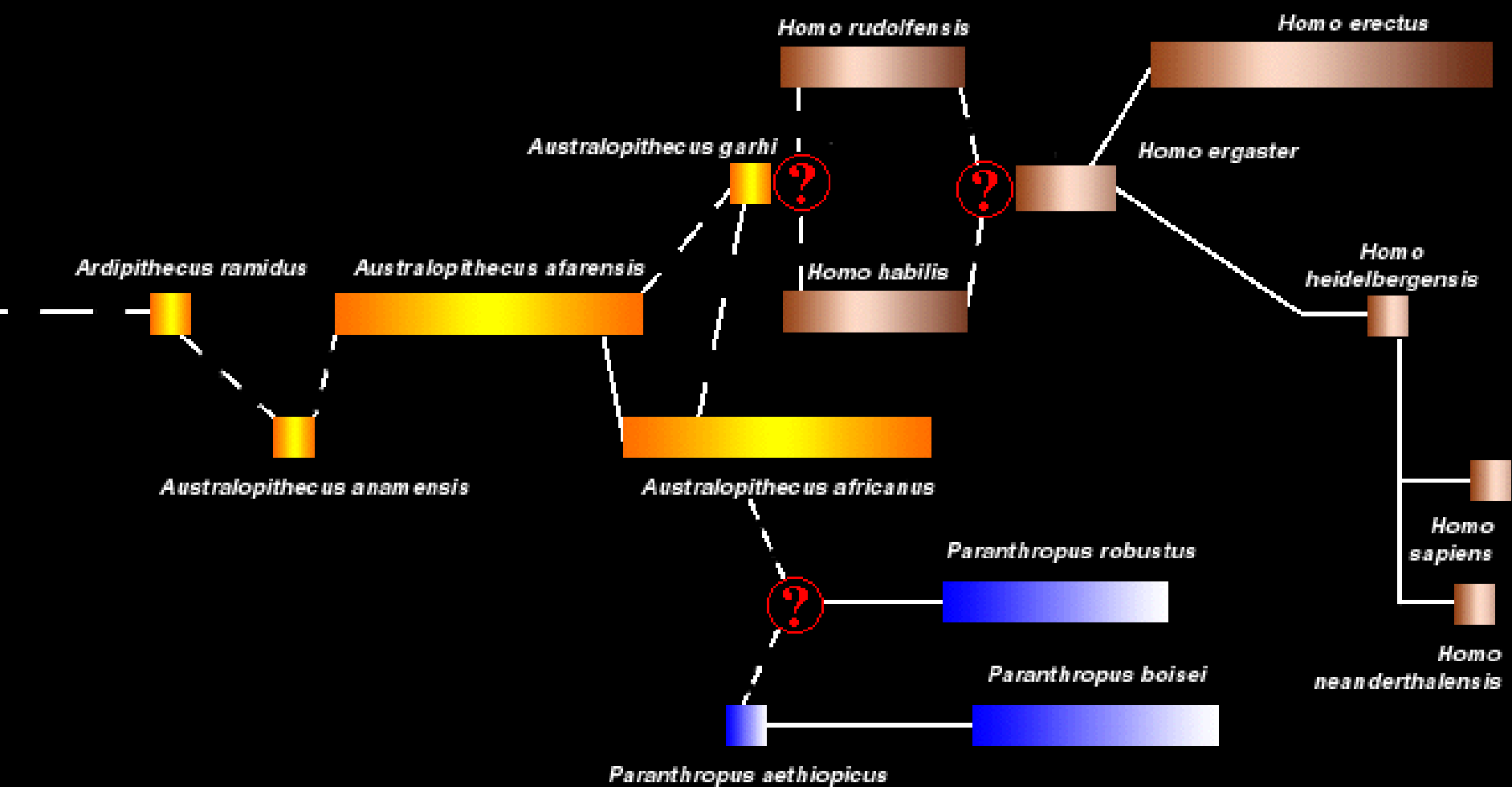
Zařazení člověka do zoologického systému

Řád:	Primates - primáti - nehetnatci
Podřád	Anthropoloidea - vyšší primáti
Infrařád:	Parapithecoidea
Infrařád:	Platyrrhini – ploskonosí
Infrařád:	Catarrhini – úzkonosí
Nadčeleď:	Cercopithecoidea – kočkodani – opice
Nadčeleď:	Propliopithecoidea – propliopitéci
Nadčeleď:	Oligopithecoidea – oligopithéci
Nadčeleď:	Pliopithecoidea - pliopithéci
Nadčeleď:	Hominoidea -
Čeleď:	Oreopithecidae
Čeleď:	Proconsulidae – prokonsulovití
Čeleď:	Dryopithecidae – dryopithékovití
Čeleď:	Hylobatidae - gibbonovití
Čeleď:	Pongidae – lidoopovití, orangutanovití
Rod:	Pongo - orangutan
Rod:	Pan – šimpanz
Rod:	Gorilla - gorila
Čeleď:	Hominidae – hominidi
Podčeleď:	Australopithecinae – australopithecorodí
Rod:	Australopithecus
Druh:	Australopithecus africanus
Druh:	Australopithecus afarensis
Druh:	Australopithecus anamensis
Druh:	Australopithecus bahrelghazali
Druh:	Australopithecus robustus
Druh:	Australopithecus crassidens
Druh:	Australopithecus boisei
Druh:	Australopithecus aethiopicus
Rod:	Ardipithecus
Druh:	Ardipithecus ramidus
Podčeleď:	Homininae - hominini
Rod:	Homo – člověk
Druh:	Homo habilis
Druh:	Homo ergaster
Druh:	Homo rudolfensis
Druh:	Homo erectus
Poddruh:	Homo e. erectus – č.v.trinilský
Poddruh:	Homo e. modjokertensis č.v. modjokertský
Poddruh:	Homo e. lantianensis č. v. lantianský
Poddruh:	Homo e. pekinensis č. v. pekingský
Druh:	Homo ancestor
Druh:	Homo hedelbergensis
Druh:	Homo sapiens
Poddruh:	Homo sapiens neanderthalensis
Poddruh:	Homo sapiens sapiens

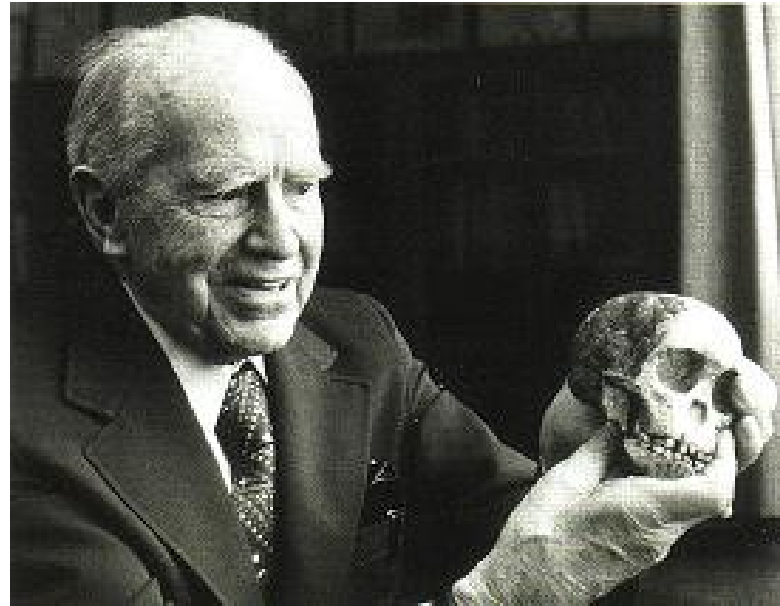
Millions of Years Ago

5.0 4.0 3.0 2.0 1.0 Present

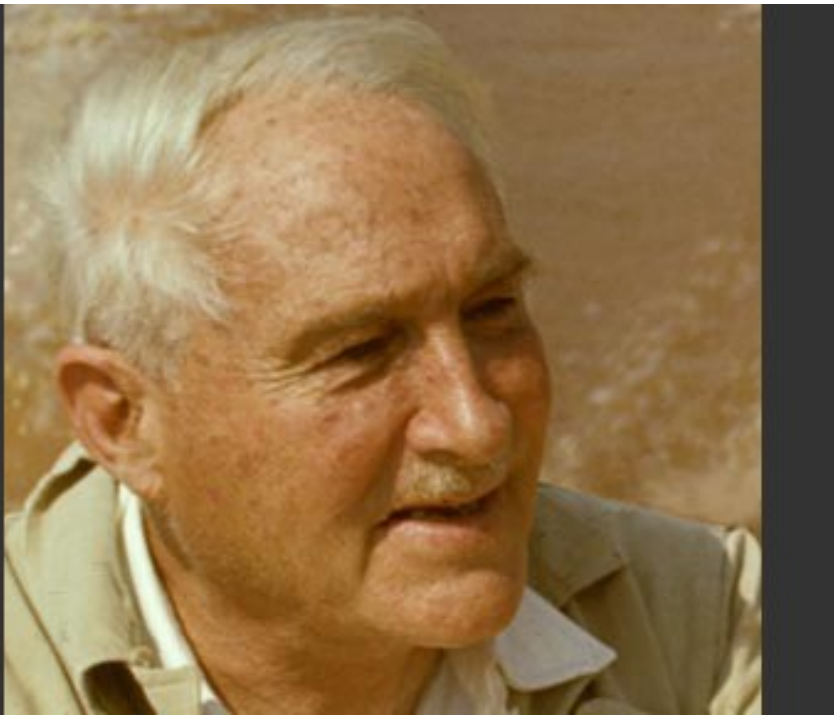

Eugene Dubois

Raimond Dart

Louis Leakey

Mary Leakeyová

Richard Leakey

Meave Leakey

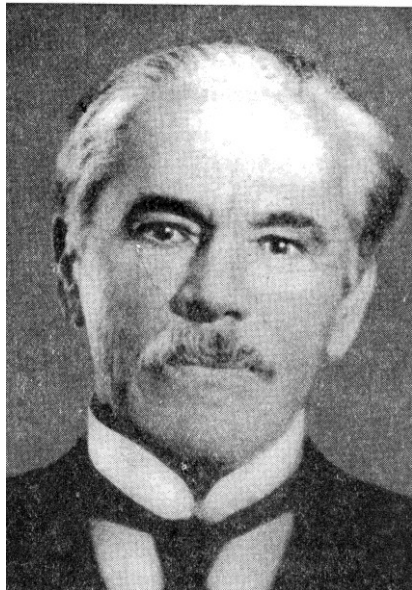

Dr. Donald C. Johanson is one of the world's leading and America's best known paleoanthropologists.

Donald Johanson

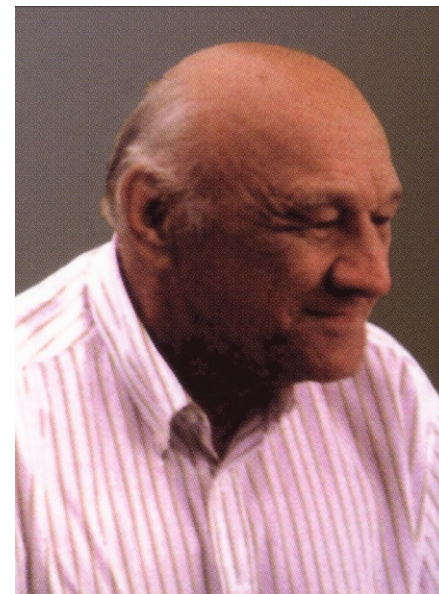
Timothy White

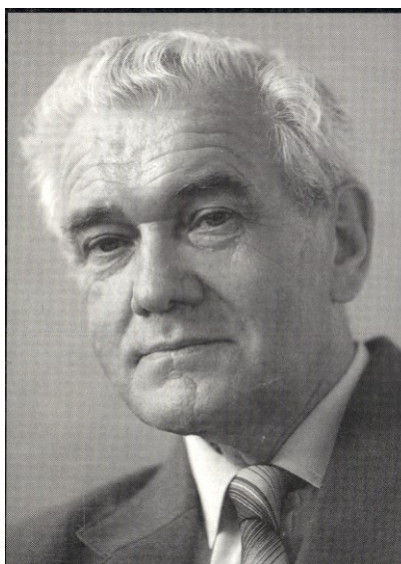
Aleš Hrdlička
1869-1941

Jindřich Matiegka
1862-1941

Jan Jelínek
1926-2004

Emanuel Viček 1925-2006

Nejstarší názory na vznik člověka

Názory na vznik a vývoj člověka vyjádřili již antičtí filozofové jako **Anaximandros** (610 – 547 př.n.l.), **Xenofon** (430 – 355 př.n.l.), **Aristoteles** (384 – 322), který pokládal člověka za zvláštního živočicha s větším mozkem a vzpřímenou postavou.

Na ně navázal až

Carl Linné (1707 – 1778) který zařadil člověka do zoologického systému ve svém díle *Systema Naturae* (1. vydání 1735) v jejím 10. vydání z roku 1758 uvádí vědecké názvy a řadí člověka na konec zoologického systému. Byl to Linné, kdy nazval člověka rodovým názvem **Homo** a druhovým **sapiens**. Dále dělil lidský druh na několik poddruhů: *Homo sapiens americanus*, *europaeus*, *asiaticus*, *afer* a *monstrosus*.

Neuznané nálezy skeletů

Hledání pozůstatků diluviálního člověka

V 18. století byli badatelé ovlivněni jednak náboženským učením o stvoření člověka a jednak pracemi angličana Johna Woodwarda (1665 - 1728) o potopě světa. Většina z nich věřila v teorii katastrof. Poslední byla právě potopa světa, kterou datovali na 5000 – 6000 B.P. Velký vliv měl George Cuvier, zakladatel moderní paleontologie, který většinu nálezů jako lidské neuznával.

- Švýcarský lékař **Johann Jakob Scheuchzer** (1672 - 1733) - **dva obratle**, které našel v roce 1712 při svých výzkumech v dole (Galgenbergu) u Altdorfu (Franky). Lidský původ nebyl uznán.

V roce 1726 získal, z vápencového lomu v Öningenu v horním Bádensku, břidlicovou destičkou s otiskem, který označil za pozůstatky hříšníka, který utonul při potopě světa. Tento nález vešel ve známost jako „Homo diluvii testis“ (Scheuchzer 1726). Zařazen v Linného systému jako položka 36 „Zoolithus hominus“ (2. vydání, str. 156). Opět neuznán Georges Cuvier zjistil, že se jedná o fosilního mloka.

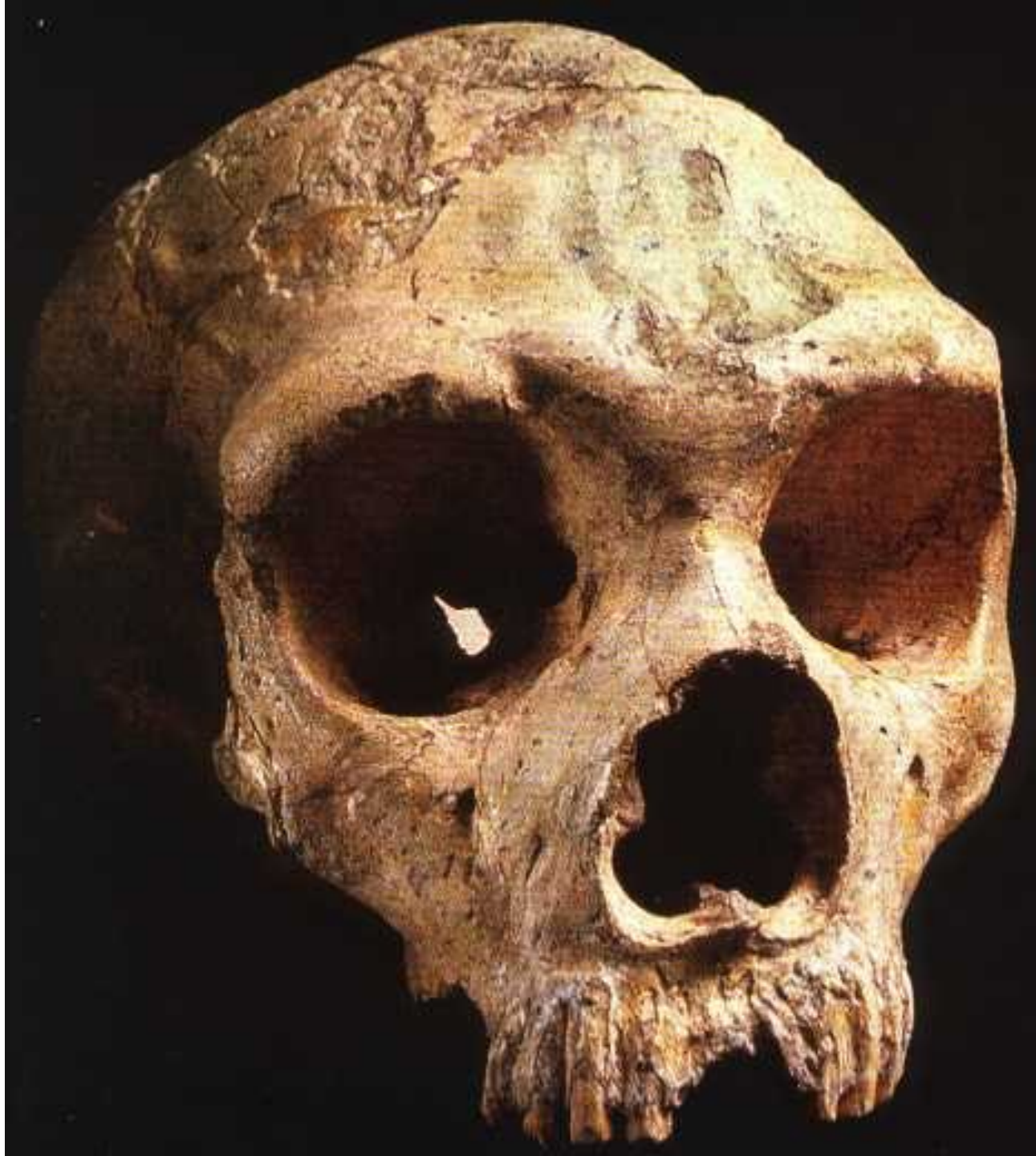
- Švýcarský farář **J.F. Esper** (1732 - 1781), amatérský paleontolog, který objevil v jeskyních franckého Švýcarska velké množství kostí jeskynního medvěda a dalších vymřelých zvířat. Mezi nimi našel také dvě kosti, které považoval za lidské. Jednalo se o **fragment maxilly a lopatku** (Esper 1774). Bohužel je kresebně nezdokumentoval a tak se nezachovaly. Proto dnes není možné jejich přezkoumání a zařazení.

- V roce 1823 francouzský geolog **Amie Boule** představil veřejnosti lidský skelet , který našel spolu s kostmi zvířat ve sprašové vrstvě na břehu Rýna u Lahru. Tento nález nebyl uznán (Boule 1823).

Gibraltar

H.s. neanderthalensis 1848

V roce 1848 byla na Gibraltarské skále nalezena dobře zachovalá lebka, která byla později označena za neandertálskou.

Neandertal - Německo– *Homo sapiens neanderthalensis*

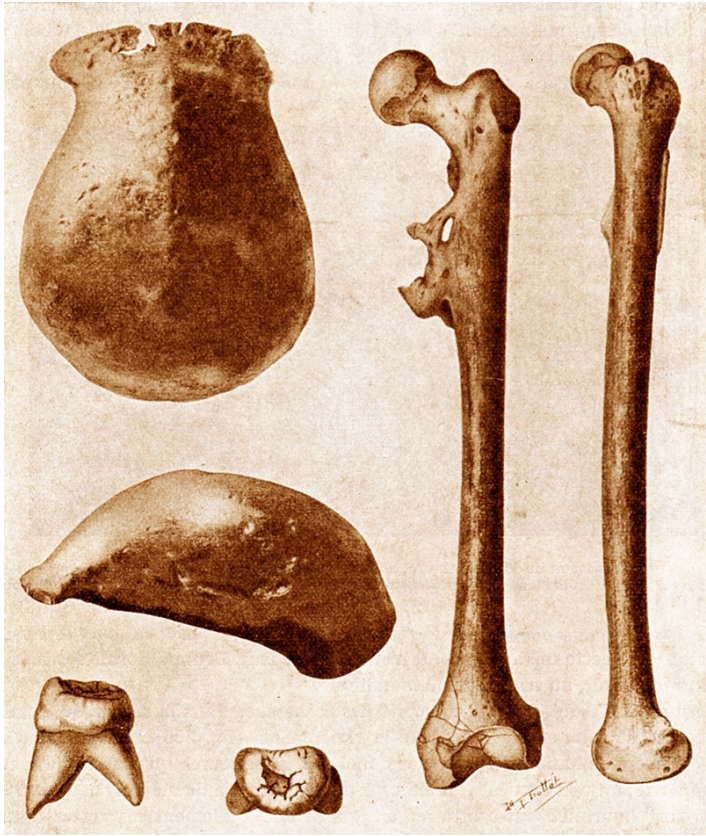

Chronologie objevů kosterních pozůstatků člověka

Je zajímavé, i když pochopitelné, že nejdříve byly objeveny mladší formy člověka

- 1. Mladopaleolitický Homo sapiens sapiens – nálezy uznané až po objevu neandertálce.**
- 2. Neandertálci – Homo sapiens neanderthalensis (Homo neanderthalensis William B. R. King 1864) – nález 1856 Neandertal, Německo, Johann Carl Fuhlrott (1859) – vědecká komunita je jako první uznala jako pozůstatky předka člověka**
- 3. Homo erectus (Pithecanthropus erectus) – nález 1891 Trinil, Jáva, Eugene Dubois (1893)**
- 4. Australopitéci – nález 1924 Taung, Jižní Afrika, Raimond Dart (1925)**

Trinil – Homo erectus (Pithecanthropus erectus)

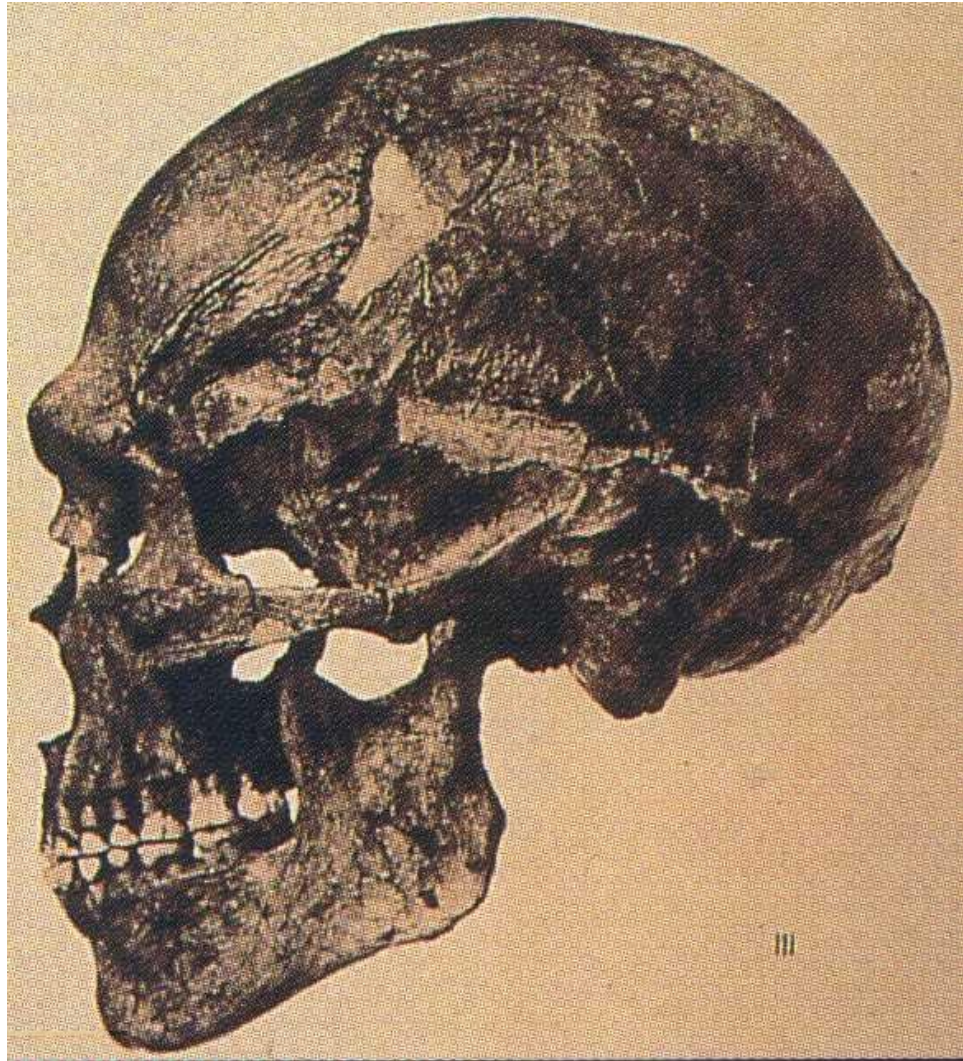
Taung - Australopithecus africanus - Taungské dítě, 1925 Dart

Le Moustier – Francie – Homo sapiens neanderthalensis

Předmostí u Přerova Česká republika

Homo sapiens sapiens

Wadjak Jáva 1889, Dubois

Homo sapiens sapiens

La Chapelle aux Saints – France – Homo sapiens neanderthalensis

Krapina – Chorvatsko *Homo sapiens neanderthalensis*

Ehringsdorf – Německo – Homo sapiens neanderthalensis

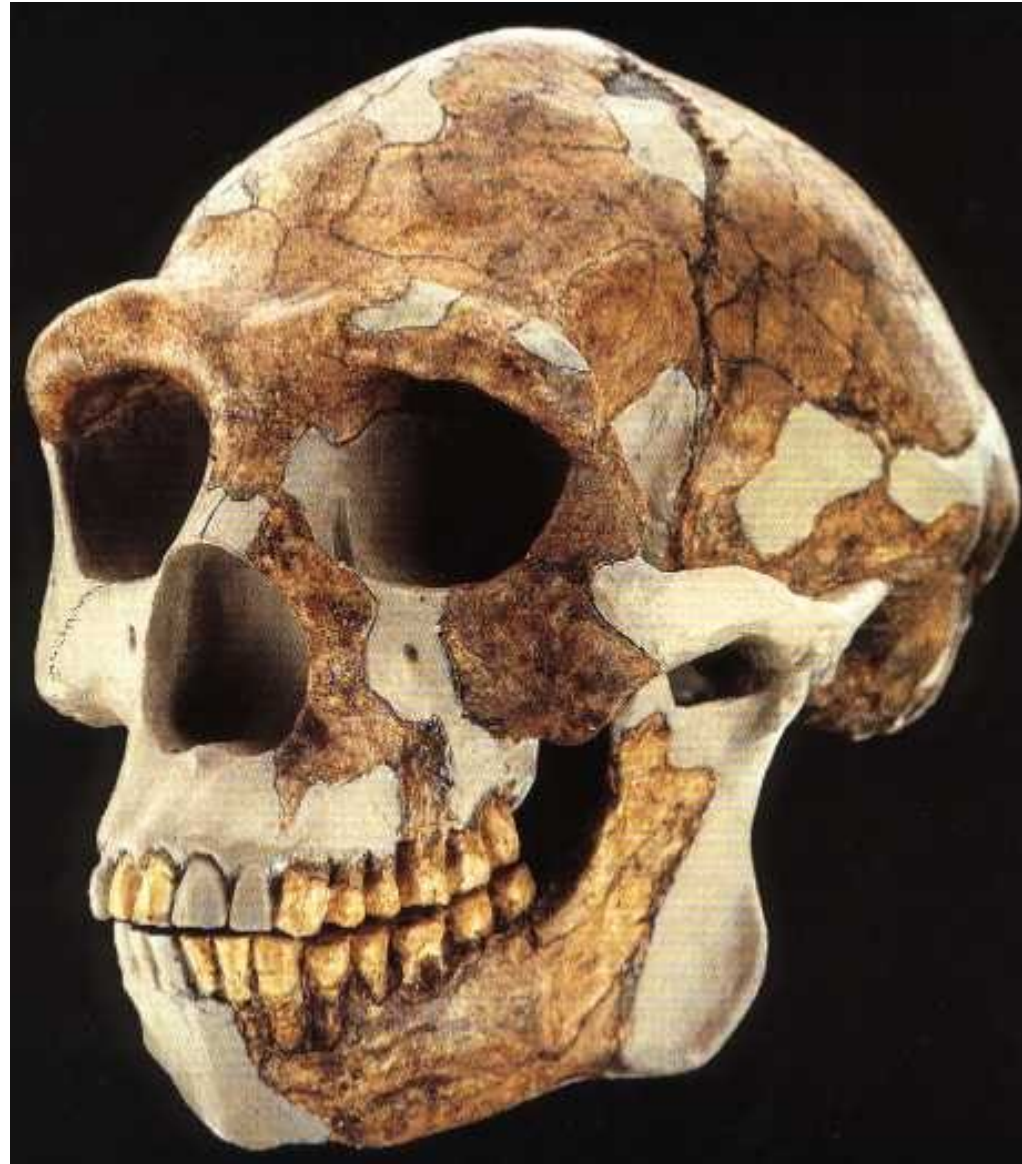

Broken Hill – Kabwe - Zambie– Homo sapiens neanderthalensis

Čukutien – Čína – Homo erectus pekinensis

Mauer – Německo – Homo heidelbergensis

Pitldown – Anglie – *Eoanthropus dawsoni*

Karel Jaroslav Maška

26. 8. 1880

Jeskyně Šipka

Homo sapiens neanderthalensis

Jeskyně kůlna

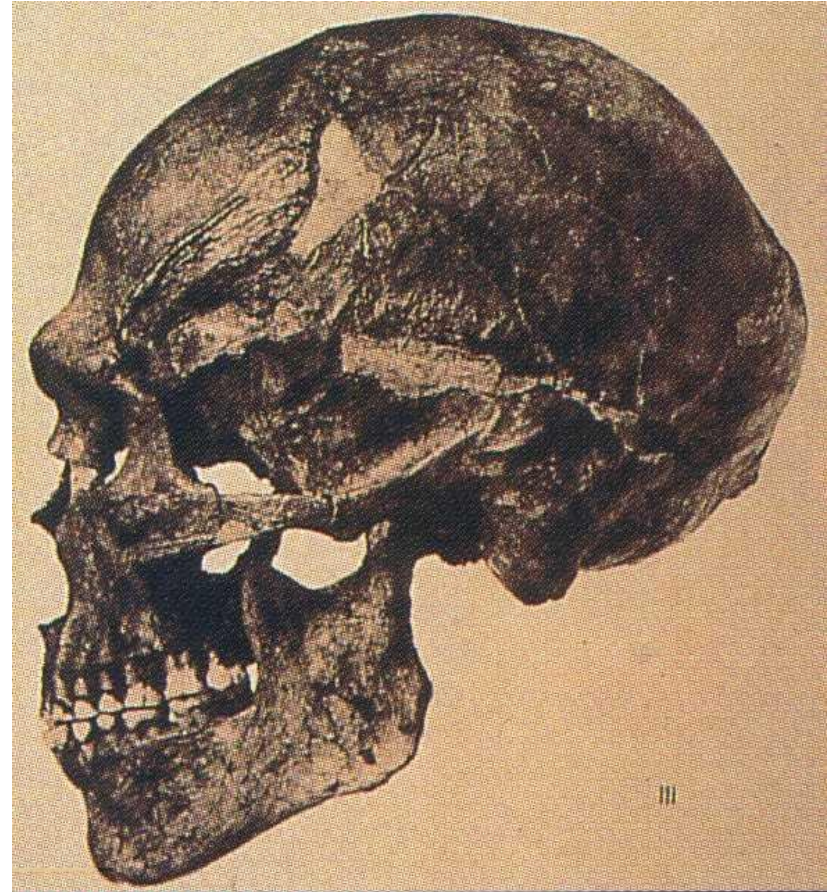
Homo sapiens neanderthalensis

Popsal Jan Jelínek 1965.

Předmostí u Přerova

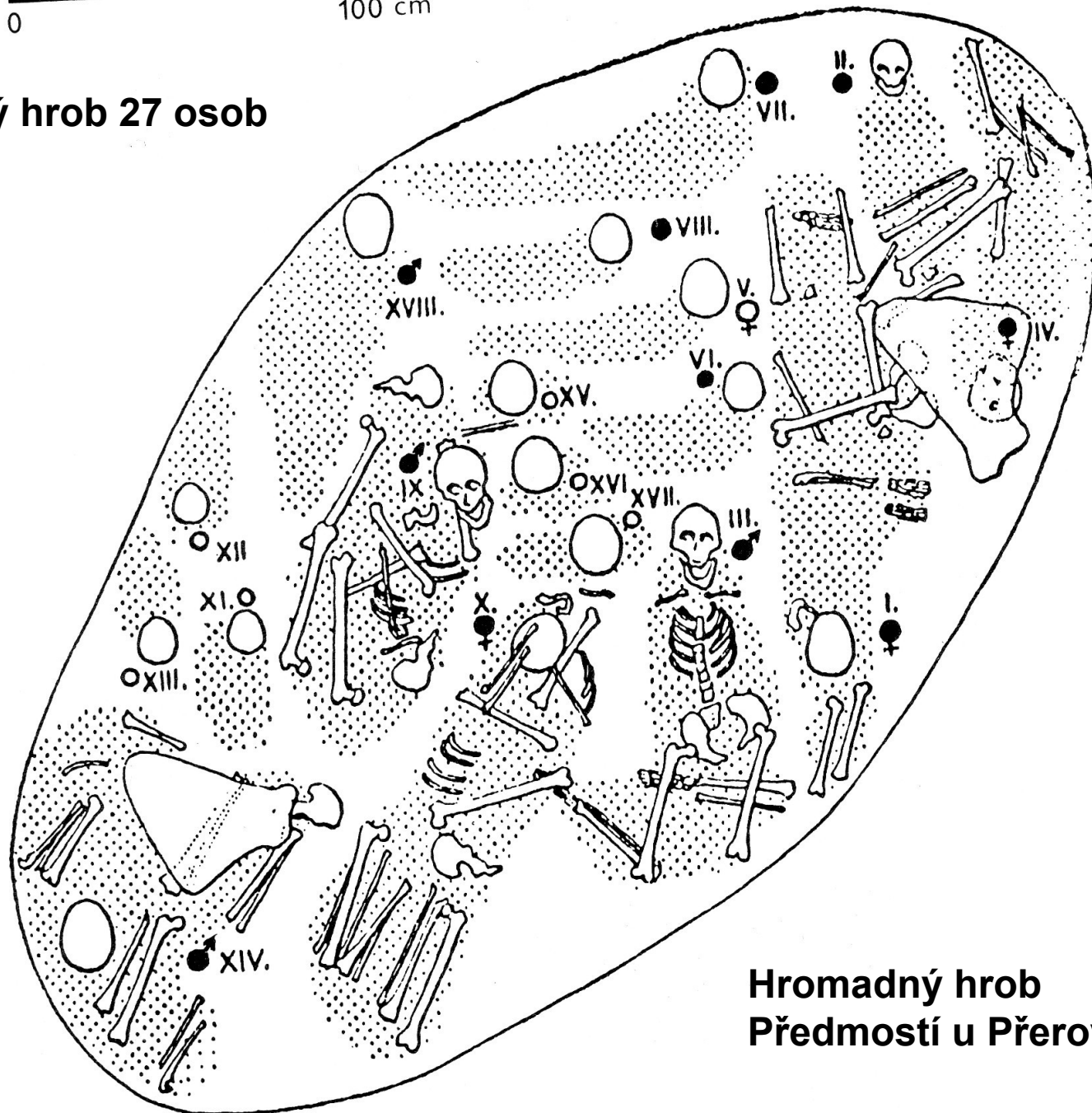
Mladopaleolitický Homo sapiens sapiens

Jindřich Matiegka, Homo předmostensis 1933, 1934

0 100 cm

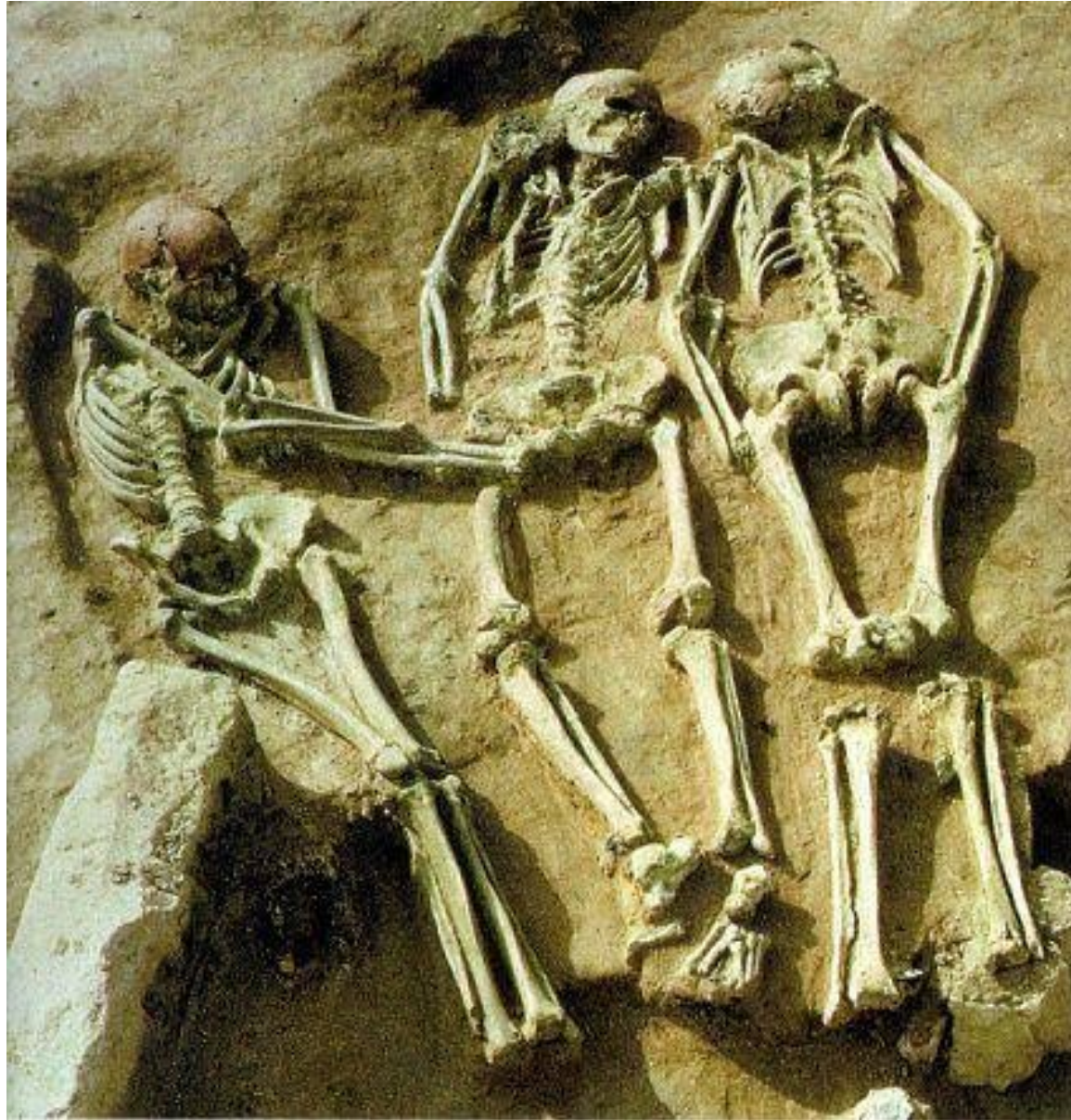
Hromadný hrob 27 osob

Hromadný hrob
Předmostí u Přerova

Dolní Věstonice

Mladopaleolitický Homo sapiens sapiens

Trojhrob

DV 13, 14, 15

Pavlov

Mladopaleolitický Homo sapiens sapiens

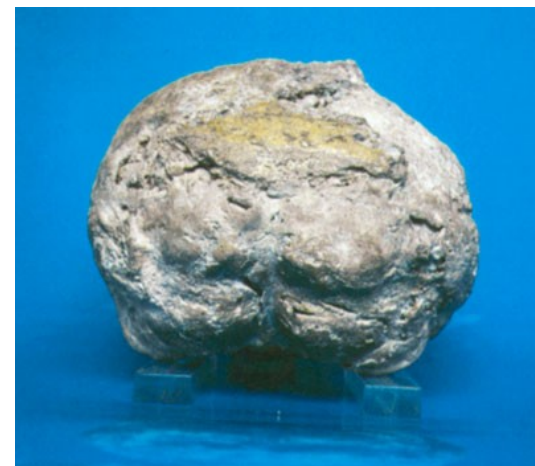
Mladečské jeskyně

Mladopaleolitický Homo sapiens sapiens, datace 34-35 000 B.P. nejstarší nález H.sapiens sapiens. v Evropě

Travertinový výlitek mozkovny z Gánovců u Popradu

Homo sapiens neanderthalensis

1926, J. Petrbok